

права. Суд дійшов висновку, що відмова у доступі до суду для Голдера була непропорційною та порушувала його право на звернення до суду.

Важливим є не лише надання державою для особи можливостей для отримання безоплатної правничої допомоги, але якість такої допомоги. Низька якість правничої допомоги порушила право на справедливий суд. Таких висновків дійшов Європейський суд з прав людини у справі «Л.Т. проти України» (заява № 13459/15, рішення ЄСПЛ від 06.06.2024) [4].

Література:

1. Рекомендації відносно шляхів полегшення доступу до правосуддя № К (81)7, прийняті Комітетом міністрів Ради Європи 14 травня 1981 р. / Верховна Рада України. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://court.gov.ua/userfiles/08.pdf>
2. Airey v Ireland, 32 ECtHR Ser A (1979): [1979] 2 E.H.R.R. 305
3. ECtHR, Golder v. the United Kingdom, app. No. 4451/70, Series A, N 18, Judgment on 21 February 1975
4. Справа «Л.Т. проти України» (Заява № 13459/15). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_k18#Text

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-123>

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В ПІДКАРПАТСЬКІЙ РУСІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Лазур Ярослав Володимирович

доктор юридичних наук, професор,

декан юридичного факультету,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Ужгород, Україна

Цуга Юрій Юрійович

аспірант юридичного факультету,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Ужгород, Україна

Після утворення ЧСР внаслідок розпаду Австро-Угорської імперії, на порядок денний вийшли питання створення не тільки органів урядової влади, але і формування інститутів громадянського суспільства, одним із яких безсумнівно був інститут адвокатури.

Новостворена Чехословацька Республіка включала в себе різноманітні провінції з різноманітними соціально-економічними та культурними особливостями, які не могли не вплинути на процеси формування інституту адвокатури. ЧСР на початок 20-х років XX ст. включала в себе дві колишні угорські провінції: Словаччину (північна провінція) та Підкарпатську Русь або Закарпаття (південно-східна провінція). З метою зменшення соціальної напруги на новоприєднаних землях, влада ЧСР залишила в силі попереднє імперське законодавство, у тому числі й те, що регламентувало правовий статус адвоката. Ось чому на території Чехії адвокатура користувалася старим австрійським законодавством, яке визначало її правовий статус: Тимчасове положення про адвокатуру 1849 року, Розпорядження Міністерства юстиції «Про складання адвокатського іспиту» 1850 року, Постійне положення про адвокатуру 1868 року, Дисциплінарний статут 1872 року [1, с. 71]. В той час як на території Словаччини та Підкарпатської Русі діяв угорський закон №34 1874 року, який тимчасово визначав правовий статус адвокатів. Цей закон був діючим упродовж всього міжвоєнного періоду на території Закарпаття, хоча його частково було змінено та доповнено в часи ЧСР, зокрема Законом № 40 від 31 січня 1922 р. [2].

Всі адвокати ЧСР у міжвоєнний період були об'єднані в адвокатські комори, які виступали органами адвокатського самоврядування та забезпечували незалежність адвокатів. Дані комори брали участь у формуванні адвокатського корпусу, притягненні адвокатів до дисциплінарної відповідальності, а також у розробці законопроектів, які стосувалися статусу адвоката. Указані комори були створені в Чехії та Словаччині, але на території Підкарпатської Русі – ні. Хоча незалежна адвокатська комора на території Закарпаття існувала аж до 1919 року з центром в м. Мараморощ-Сигіт. Проте, як тільки цю територію було включено до складу Румунії, празька влада не дозволила створити місцевим адвокатам свою незалежну комору для захисту своїх інтересів, не дивлячись на те, що вже в 1920 році було засновано Союз Адвокатів Підкарпатської Русі. Очевидно, що не останню роль у цих подіях відіграли побоювання центральної влади прояву угорського сепаратизму, оскільки центральна влада ЧСР надання Підкарпатській Русі автономії відтермінувала на максимально довгі строки. Формування незалежної адвокатської комори на території Підкарпатської Русі видно розцінювалося як крок до реалізації конституційних положень щодо автономії краю.

Контролювали залучення до адвокатського корпусу Підкарпатської Русі нових кандидатів урядові чиновники. Зокрема, вести тимчасово список адвокатів та кандидатів в адвокати Підкарпатської Русі, приймати присяги в адвокатів, мав голова відповідного регіонального

суду. Так, дані повноваження за рішенням міністра справедливості (юстиції – *Авт.*) були надані голові крайового суду в м. Ужгород, при якому було створено в 1923 р. дорадчий комітет, до повноважень якого входили також фінансові питання діяльності адвокатів. Натомість питання дисциплінарної відповідальності закарпатських адвокатів належало до вирішення органів адвокатського самоврядування Словаччини. Так, карати за дисциплінарні проступки адвокатів підкарпатської русі міг дисциплінарний сенат об'єднаної адвокатської палати в Турчанському-Святому-Мартині, що виступав центром адвокатської комори Словаччини [3, с. 195]. Таким чином, адвокатська палата в Турчанському-Святому-Мартині могла притягувати до дисциплінарної відповідальності адвокатів Підкарпатської Русі, які не виступали її членами.

Відповідно до Закону ЧСР 1922 р. №40 адвокатом могла стати особа, яка відповідає таким умовам: наявність чехословацького громадянства, наявність дієздатності, здобуття юридичної освіти та ступінь доктора права, обов'язкове складання іспиту, існування загального шестирічного юридичного стажу та складання Присяги [2].

Чисельність адвокатів Підкарпатської Русі була не дуже великою, але вона показувала тенденції до зростання. Так, станом на 31 грудня 1926 р. у Підкарпатській Русі було 140 адвокатів: Михайло Станко працював у Хусті, Августин та Антон Штефани – в Рахові, Михайло та Юлій Брацайки, Іван Яцкович, Михайло Стасєв, Олекса Гупаловський – в Ужгороді. Станом на 31 грудня 1933 р. працювали 172 адвокати: в Ужгороді – 50, в Мукачеві – 34, в Берегові – 28, у Хусті – 14, у Виноградові – 12, в Тячеві – 8, в Рахові та Іршаві – по 6, у Великому Березному – 5, у Воловому (сучасне смт. Міжгір'я Закарпатської області) – 3, Сваляві, Вілку, Середньому – по 1. При цьому переважна більшість із них ідентифікувала себе євреями: в Ужгороді їх було 33, в Мукачеві – 23, в Берегові – 23. Станом на 31 грудня 1937 р. в Підкарпатській Русі вже діяли 193 адвокати, з яких Микола Лозинський, Михайло Станко, Олег Попович та Микола Бандусяк – в Хусті, Володимир Комаринський, Августин та Антон Штефани – в Рахові, Михайло Стахура – у Виноградові, Василь Саврук – у Тячеві, Юлій та Михайло Брацайки, Олекса Гупаловський, Іван Яцкович, Михайло Стасєв, Роман Стахура – в Ужгороді [4, с. 70]. Отже, у істотну частку адвокатського корпусу Підкарпатської Русі становили не українці.

Література:

1. Лазурко О. Правові основи функціонування адвокатури в Східній Галичині (1918-1939 рр.). *Збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу «Адвокатура України: історія та сучасність»* (на пошану

адвоката, президента Української Народної Республіки в екзилі Стефана Порфировича Витвицького), 24 листопада 2015 р., м. Львів/ Уклад. І.Б. Василик, І.С. Яковець. Київ: КВІЦ, 2015. С. 71.

2. Zákon ze dne 31 ledna 1922, kterým se mění a doplňují některá ustanovení o advokátech Čís. 40. *Sbírka zákonů a nařízení státu Československého*. 1922. S. 392–395.

3. Фельцан І.Ю. Особливості організаційно-правового розвитку адвокатури на Закарпатті в міжвоєнний період (1919-1939). *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 1 / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 195.

4. Фельцан І.Ю. Кадровий склад адвокатури на Закарпатті в другій половині XIX – першій половині XX століття. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2017. №4(79). С. 70.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-124>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СЛУЖБОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НОТАРІУСА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Федушко Оксана Миколаївна

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

м. Київ, Україна

Умови воєнного стану відобразились на визначенні підстав для застосування заходів службової відповідальності нотаріусів також. У постанові Кабінету Міністрів України від 9 травня 2023 року № 469 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо нотаріату, державної реєстрації та функціонування державних електронних інформаційних ресурсів в умовах воєнного стану» [1], де визначено особливості та процедура тестування на знання законодавства у сфері державної реєстрації проводиться Мін'юстом у разі надходження від суб'єкта державної реєстрації, на посаду державного реєстратора в якому претендує особа, відповідного запиту в паперовій формі, в якому зазначаються такі відомості: прізвище, власне ім'я та по батькові (за наявності) претендента (у разі зміни таких відомостей також зазначаються прізвище, ім'я та по батькові до зміни); серія (за наявності)